

Ważne dzieła polskiej sztuki stosowanej

- [Ważne dzieła polskiej sztuki stosowanej](#)

Ważne dzieła polskiej sztuki stosowanej

Źródło: online-skills.

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

Źródło: online-skills.

I. Opanowanie zagadnień z zakresu języka i funkcji plastyki; podejmowanie działań twórczych, w których wykorzystane są wiadomości dotyczące formy i struktury dzieła. Uczeń:

1) wykazuje się znajomością dziedzin sztuk plastycznych: malarstwa, rzeźby, grafiki, architektury (łącznie z architekturą wnętrz), rysunku, scenografii, sztuki użytkowej dawnej i współczesnej (w tym rzemiosła artystycznego); rozumie funkcje tych dziedzin i charakteryzuje ich język; rozróżnia sposoby i style wypowiedzi w obrębie dyscyplin; zna współczesne formy wypowiedzi artystycznej, wymykające się tradycyjnym klasyfikacjom, jak: happening, performance, asamblaż; sztuka nowych mediów;

2) rozróżnia cechy i rodzaje kompozycji w naturze oraz w sztukach plastycznych (odnajduje je w dziełach mistrzów, a także w tworach i zjawiskach przyrody); tworzy różnorodne układy kompozycyjne na płaszczyźnie i w przestrzeni (kompozycje otwarte i zamknięte, rytmiczne, symetryczne, statyczne i dynamiczne); ustala właściwe proporcje poszczególnych elementów kompozycyjnych, umiejętnie równoważy kompozycję, wykorzystując kształt i kontrast form;

4) charakteryzuje i rozróżnia sposoby uzyskania iluzji przestrzeni w kompozycjach płaskich; rozpoznaje rodzaje perspektyw (w tym m.in.: rzędowa, kulisowa, aksonometryczna, barwna, powietrzna, zbieżna); rozpoznaje i świadomie stosuje światłocień, jako sposób uzyskania iluzji przestrzeni; podejmuje działania kreatywne z wyobraźni i z natury, skoncentrowane wokół problematyki iluzji przestrzeni;

6) rozróżnia gatunki i tematykę dzieł w sztukach plastycznych (portret, autoportret, pejzaż, martwa natura, sceny: rodzajowa, religijna, mitologiczna, historyczna i batalistyczna); niektóre z tych gatunków odnajduje w grafice i w rzeźbie; w rysunku rozpoznaje studium z natury, karykaturę, komiks, rozumie, czym jest w sztuce abstrakcja i fantastyka; podejmuje działania z wyobraźni i z natury w zakresie utrwalania i świadomości gatunków i tematów w sztuce, stosuje w tym zakresie różnorodne formy wypowiedzi (szkice rysunkowe, fotografie zaaranżowanych scen i motywów, fotomontaż).

III. Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego. Uczeń:

3) rozumie znaczenie twórczości ludowej; rozróżnia różne jej formy; zna pojęcia sztuka ludowa i etnografia;

4) wymienia, rozpoznaje i charakteryzuje najważniejsze obiekty kultury wizualnej w Polsce, wskazuje ich twórców;

- 5) rozpoznaje wybrane, najbardziej istotne dzieła z dorobku innych narodów;
- 6) rozumie i charakteryzuje na wybranych przykładach z różnych dziedzin pojęcie stylu w sztuce.

Nauczysz się

- rozpoznawać wybrane sylwetki twórców polskiej sztuki stosowanej;
- wyjaśniać termin *sztuka stosowana*;
- określać uczucia, które towarzyszą przy odbiorze dzieła;
- tworzyć opisy wybranych przykładów dzieł sztuki użytkowej.

Czym jest sztuka stosowana?

Wszystkie otaczające nas przedmioty, które wykorzystujemy, oprócz funkcjonalności powinny być także estetyczne. Sztuka użytkowa, inaczej zwana **sztuką stosowaną**, to obiekty codziennego użytku, wykonane lub zaprojektowane przez artystów. Koniec XIX wieku był okresem rewolucji w dziedzinie wzornictwa artystycznego. Zgodnie z założeniami twórców secesji przedmioty wykonywano z dbałością o walory estetyczne i dekoracyjne. Niezwykle popularne stało się **rzemiosło artystyczne**: kowalstwo czy jubilerstwo. Z czasem jednak masowa produkcja, spowodowana postępem technicznym i przemysłowym, wyparła drogie rękodzieło. Tak powstało **wzornictwo przemysłowe**, do dzisiaj zajmujące się projektowaniem przedmiotów codziennego użytku.

Polska sztuka stosowana

Po latach zaborów, uwaga polskich twórców została skierowana na poszukiwanie wspólnego języka wyrazu, który mógłby stać się stylem narodowym. Ojciec awangardowego artysty – Witkacego, noszący to samo imię Stanisław Witkiewicz, zainicjował

charakterystyczny styl zakopiański. Dziś można określić go jako pierwszy, nowoczesny styl w polskiej sztuce stosowanej. Pomysł Witkiewicza, czerpiący z ludowej sztuki Podhala, pod koniec XIX wieku zyskał dużą popularność.

1

Styl zakopiański miał dotyczyć nie tylko architektury, ale także sztuki użytkowej.

Muzeum Stylu Zakopiańskiego, Zakopane, sezonnazakopane.com, CC BY 3.0

Wraz z początkiem XX stulecia, wpływy sztuki zachodnioeuropejskiej, głównie secesyjnej, spotkały się z poszukiwaniami inspiracji w rodzimej sztuce ludowej. W Krakowie powstało *Towarzystwo Polska Sztuka Stosowana*, które później przekształciło się w *Warsztaty Krakowskie* a następnie *Spółdzielnię Artystów Ład*. Autorzy zrzeszeni w stowarzyszeniach pragnęli tworzyć przedmioty metodami produkcji rzemieślniczej, dodając im nowych wartości, dzięki zaangażowaniu swojego zmysłu estetycznego. Projektowano wówczas meble, wyroby metalowe, skórzane, zabawki, tekstylia, grafikę, a także wnętrza.

W 1925 roku po raz pierwszy zaprezentowano polską sztukę użytkową na *Międzynarodowej Wystawie Sztuk Dekoracyjnych* w Paryżu. Twórcy związani z *Warsztatami Krakowskimi* byli autorami architektury polskiego pawilonu, wyposażenia wnętrza oraz eksponatów. Polska wystawa została przyjęta bardzo pozytywnie, a jej twórcy otrzymali łącznie ponad 180 wyróżnień.

1

Polska ekspozycja na *Międzynarodowej Wystawie Sztuk Dekoracyjnych* w Paryżu przedstawiała ideę integracji sztuk. Polegała ona na zatarciu granicy pomiędzy sztukami plastycznymi a użytkowymi. Dzieła zaprezentowane na wystawie łączyły inspiracje sztuką ludową z językiem geometrii i formizmem.

J. Czajkowski, Z. Stryeńska, Wnętrze Pawilonu Polskiego, Międzynarodowa Wystawa Sztuk Dekoracyjnych w Paryżu, 1925, garvest.com, CC BY 3.0

W latach 30. XX wieku w sztuce użytkowej wyraźnie zaznaczyły się wpływy modernizmu. Ponieważ nie istniał jeszcze zawód projektanta przemysłowego, przygotowaniem wzorów przemysłowych zajmowali się inżynierowie, architekci lub właściciele zakładów produkcyjnych. W okresie międzywojnia wzornictwo polskie rozwijało się niezwykle szybko, o czym świadczyła działalność firm takich jak Fabryki Porcelany w Ćmielowie czy huty szkła Niemen w Brzozówce.

Porcelana z Ćmielowa, porcelanaisztucce.pl, CC BY 3.0

Po II wojnie światowej sytuacja się zmieniła, a powojenna Polska znalazła się pod wpływem ZSRR. W dobie socjalizmu twórczość projektantów była uzależniona od czynników politycznych, dlatego polska sztuka stosowana rozwijała się powoli. Dostęp do materiałów, nowych technologii i informacji był ograniczony, ale pomimo wielu barier artyści i architekci dbali o estetykę przedmiotów użytkowych, zarówno luksusowych, jak i tych znajdujących się w powszechnym użyciu.

Jan Kurzątkowski był jednym z najwybitniejszych polskich projektantów XX wieku, współzałożycielem słynnej Spółdzielni Artystów *Ład*. Jan Kurzątkowski w swojej twórczości poszukiwał prostoty konstrukcji, wykorzystując łączenia jako element dekoracyjny. Zdobienia uzyskiwał nie dzięki zastosowaniu wyszukanych i rzeźbionych ornamentów czy dekoracyjnych tkanin, lecz dzięki wyeksponowaniu piękna naturalnego usłojenia i rzemieślniczych połączeń drewna. Krzesło Piórka uwidacznia zamiłowanie artysty do eksperymentów z formą.

Jan Kurzątkowski , Krzesło Piórka, 1930 rok, culture.pl, CC BY 3.0

Artystami związanymi z polską sztuką użytkową są m.in. Władysław Strzemiński, Jan Bogusławski, Jan Kurzątkowski, Teresa Kruszewska, Andrzej Wróblewski czy Barbara Hoff.

1

Projekt tkaniny sukienkowej autorstwa Władysława Strzemińskiego – jednego z największych artystów awangardowych XX wieku. W latach 1948-1949 Strzemiński stworzył cykl obrazów, zwanych powidokami światła. Były to wielobarwne kompozycje abstrakcyjne, utrwalające wrażenia optyczne wywołane spojrzeniem na słońce, zbudowane z plam i nieregularnych linii. Tkanina jest przykładem połączenia sztuki z projektowaniem przemysłowym - w tym przypadku z przemysłem tekstylnym. Z produkcji tkanin słynęła Łódź, z którą Władysław Strzemiński był szczególnie związany.

Władysław Strzemiński, projekt tkaniny odzieżowej, ok. 1946, sienkiewiczkarol.org, CC BY 3.0

1

Syrena Sport była samochodem testowym, który na etapie tworzenia miał przynieść wiele rozwiązań, wykorzystywanych później w standardowych modelach. Wykonane z tworzyw sztucznych nadwozie projektu Cezarego Nawrota jest przykładem znakomitego wzornictwa.

projekt nadwozia Cezary Nawrot, Syrena Sport, 1960, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Syrena_Sport.jpg), CC BY-SA 4.0

1

Bardzo nowatorski projekt fotela Romana Modzelewskiego powstał w 1958 roku. Autor zaproponował organiczny kształt, możliwy do uzyskania dzięki zastosowaniu tworzyw sztucznych. Wzór nie miał odpowiednika w swoim czasie ani w Polsce, ani nigdzie indziej na świecie. Projekt został wdrożony do produkcji dopiero współcześnie przez firmę Vzor, wykorzystującą na nowo polskie projekty z okresu PRL-u.

projekt Roman Modzelewski, RM 58, 1959 rok, produkcja Vzor, urzadzamy.pl, CC BY 3.0

Polski design

Współcześnie coraz większym zainteresowaniem cieszy się unikatowe wzornictwo, powstające w niewielkich firmach projektowych lub w pracowniach indywidualnych artystów-designerów. Wyjątkowe, **funkcjonalne** przedmioty produkowane są pojedynczo, w niepowtarzalnych egzemplarzach. Autorskie projekty można podziwiać i kupić w galeriach wzornictwa artystycznego. Obecnie polscy twórcy odnoszą coraz liczniejsze sukcesy, a polska sztuka użytkowa staje się rozpoznawalna na całym świecie. Prestiżowa nagroda w dziedzinie projektowania zwana *Red Dot* w 2017 roku została przyznana aż 13 Polakom.

1

Polski projektant otrzymał najważniejszą nagrodę, „Oskara” w dziedzinie projektowania, za innowacyjne biurko z regulowaną wysokością blatu.

Tomasz Augustyniak, Biurko „Stand Up”, 2017, culture.pl, CC BY 3.0

Zadania

Ćwiczenie 1

Co oznacza słowo *design*?

☐ Oryginalny styl

☐ Projektowanie

☐ Funkcjonalność

Źródło: online-skills.

Ćwiczenie 2

Połącz w pary przedmioty i ich projektantów.

Roman Modzelewski

Cezary Nawrot

Jan Kurzątkowski

Ćwiczenie 3

Dopasuj terminy do definicji.

Styl zakopiański

Wytwarzanie przedmiotów codziennego użytku o walorach artystycznych.

Modernizm

Zespół kierunków w kulturze i sztuce przełomu XIX i XX wieku, które charakteryzowały się m.in. przeciwstawieniem się realizmowi i dążyły do zerwania z tradycją.

Rzemiosło artystyczne

Wymyślony przez Stanisława Witkiewicza styl w architekturze i sztuce użytkowej, wzorujący się na motywach podhalańskich.

Sztuka stosowana

Działalność rzemieślnicza o charakterze artystycznym, obejmująca wytwarzanie przedmiotów dekoracyjnych i użytkowych.

Źródło: online-skills.

Ćwiczenie 4

Które określenie pasuje do wybranej fotografii?

☐ Wzornictwo artystyczne

☐ Produkcja masowa

☐ Wzornictwo przemysłowe

Ćwiczenie 5

Przyjrzyj się wybranym przykładom sztuki stosowanej i połącz opis dziedziny wzornictwa z odpowiadającym jej zdjęciem.

wyroby ceramiczne

projekty tkanin

projektowanie
wnętrz

meblarstwo

Ćwiczenie 6

Jakie cechy powinien łączyć w sobie dobrze zaprojektowany obiekt użytkowy?

☐ Funkcjonalność

☐ Wymyślna forma

☐ Estetyka

Polecenie 1

Znajdź w swoim najbliższym otoczeniu przedmioty, które mają ciekawą formę. Jak myślisz, czy ich kształt wynika tylko z ich przeznaczenia? Jakie elementy wpływają na funkcjonalność przedmiotu?

Design

współczesne określenie na projektowanie przedmiotów użytkowych.

Funkcjonalność

przydatność, użyteczność, praktyczność.

Modernizm

zespół kierunków w kulturze i sztuce przełomu XIX i XX wieku, charakteryzujących się m.in. przeciwstawieniem się realizmowi i dążeniem do zerwania z tradycją.

Rzemiosło artystyczne

działalność rzemieślnicza o charakterze artystycznym, obejmująca wytwarzanie przedmiotów dekoracyjnych i użytkowych.

Sztuka stosowana

wytwarzanie przedmiotów codziennego użytku o walorach artystycznych.

Styl zakopiański

wytworzony przez Stanisława Witkiewicza styl w architekturze i sztuce użytkowej, wzorujący się na motywach podhalańskich.

Wzornictwo przemysłowe

projektowanie wzorów wyrobów przeznaczonych do masowej produkcji, którego celem jest rozwijanie kultury materialnej społeczeństwa przez podnoszenie estetyki wytwarzanych przemysłowo przedmiotów codziennego użytku.

Źródła:

encyklopedia.pwn.pl

sjp.pwn.pl

sjp.pl

Galeria dzieł sztuki

Muzeum Styłu Zakopiańskiego, Zakopane, sezonnazakopane.com, CC BY 3.0